

Gospodarka leśna w rozwoju regionalnym na przykładzie Nadleśnictwa Chmielnik

Agnieszka Kaczyńska, Patrycja Tulwin, Jakub Feliński, Rafał Frąckowiak, Adrian Pyra, Płotkowski Lech, Agnieszka Mandziuk

Abstrakt. W artykule opisano wpływ działalności Nadleśnictwa Chmielnik na gospodarkę lokalną. W pracy określono przychody i koszty nadleśnictwa, wielkość i wartość strumieni pieniężnych oraz dóbr materialnych i usług. W tym celu posłużono się modelem wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Ogólne przychody Nadleśnictwa Chmielnik w 2014 roku wyniosły blisko 10 300 tys. zł, a koszty ukształtowały się na poziomie 11 814 tys. zł. Nadleśnictwo stworzyło 110 miejsc pracy (zatrudnienie bezpośrednie), a kwota podatków płaconą w ciągu roku wyniosła ponad 2 543 tys. zł. Nadleśnictwo Chmielnik wywiera istotny wpływ na zatrudnienie na terenie gmin i powiatów, które znajdują się w jego zasięgu terytorialnym. Przepływ środków pieniężnych z nadleśnictwa do samorządów lokalnych nie jest wysoki, ale strumień pieniędzy pozostających w regionie jest znaczący, co w dużej mierze, wpływa na jego rozwój.

Słowa kluczowe: krąg ekonomiczny, otoczenie społeczno-ekonomiczne, podatki, strumień pieniężny

Abstract. Forestry in regional development – case study of Chmielnik Forest District. The article describes the impact of the activity of Chmielnik Forest District, on the local economy. The paper specifies the revenues and costs of the forest district, the size and value of cash flows as well as material goods and services. For this purpose a model of multifunctional forest management was used. General incomes of the Chmielnik Forest District in 2014 amounted to nearly PLN 10 300 thousand, and costs amounted to PLN 11 814 thousand. Forest district has created 110 jobs (direct employment). The amount of taxes paid during the year amounted to over PLN 2 543 thousand. The business has a huge impact on employment in communes and poviats that are within its territorial range. The flow of cash from the forest district to the budgets of local governments is not high, however, the stream of money remaining in the region is significant and affects its development.

Key words: economic circle, social and economic surroundings, taxes, cash flow

Wstęp

Powstanie każdego zawodu wynika z zapotrzebowania na określone produkty i usługi. Zasada ta obowiązuje także w leśnictwie. Na początku ludność korzystała jedynie z płodów runa leśnego, polowała, zajmowała się rybołówstwem oraz bartnictwem (Marszałek 1997). W związku z zapotrzebowaniem na surowiec drzewny, zaistniała potrzeba jego pozyskania

i transportu, dlatego pojawili się drwale, wozacy oraz flisacy. W Polsce pierwsze grupy stałych robotników leśnych pojawiły się na końcu lat trzydziestych XX wieku. Wraz z rozwojem techniki prace ręczne zaczęły zastępować pracami maszynowymi, związanymi głównie z zadaniami hodowlanymi, zrębowymi czy wywozem drewna. Przyczyniło się to do powstania profesji zajmujących się obsługą urządzeń (Zając i Płotkowski 2001, Gong 2002). Leśnictwo wraz z innymi sektorami gospodarki, np. z przemysłem drzewnym, wpływa na gospodarczy rozwój obszarów wiejskich wielu krajów europejskich (Psaltopoulos i Thomson 2002). Według raportu United Nations Forum on Forests (2017), szacuje się, że los 17% populacji światowej zależy bezpośrednio od lasów, pod względem źródeł utrzymania, zatrudnienia i generowania dochodów. Specyficzne miejsce i rola leśnictwa w gospodarce narodowej wynika z funkcji lasu jako warsztatu pracy (Płotkowski 1998). Leśnictwo na stałe związane jest z obszarami nieurbanizowanymi (inaczej jest np. w przypadku przemysłu lekkiego, który może zostać przeniesiony do miast) i dostarcza stałego zatrudnienia długookresowego. Rola lasów nie ogranicza się tylko do tworzenia bezpośredniego zatrudnienia, lecz również tworzy miejsca pracy w sposób pośredni i indukowany (Płotkowski 2002). Zatrudnienie bezpośrednie związane jest z obsługą procesów produkcji w leśnictwie. Zatrudnienie pośrednie tworzone jest w wyniku przepływu środków pieniężnych między daną jednostką gospodarki leśnej a jej otoczeniem społeczno-gospodarczym. Natomiast zatrudnienie indukowane powstaje na skutek wydatków dokonywanych przez pracowników zatrudnionych w leśnictwie (Parzych 2011). Firmy, które współpracują z leśnictwem również posiadają własne powiązania z innymi przedsiębiorstwami. Dzięki temu tworzy się rozbudowana sieć powiązań.

Prowadzenie działalności gospodarczej przez nadleśnictwa ważne jest dla powiatów i gmin, ponieważ ich budżety zasilane są wpłatami z lokalnego sektora usług oraz handlu. Ponadto część wynagrodzeń oraz innych świadczeń pozostaje w lokalnym kręgu ekonomicznym, co umożliwia tworzenie kolejnych miejsc pracy lub też utrzymanie już istniejących, gdy ich liczba jest zgodna z zapotrzebowaniem (Miller i Płotkowski 1994). Ważną rolę w kreowaniu miejsc pracy w leśnictwie pełni także turystyka, która opierając się na naturalnym pięknie lasów, może stać się źródłem dodatkowych dochodów gospodarstwa leśnego (Szyszko 2008). Dzieje się tak, ponieważ większość zysków z turystyki pozostaje w lokalnym kręgu gospodarczym (Czajkowski 2010). Należy także pamiętać, że rozwój obszarów wiejskich jest w znaczącym stopniu uzależniony od użytkowania leśnych surowców i produktów niedrzewnych (Staniszewski 2016).

Materiały i metody

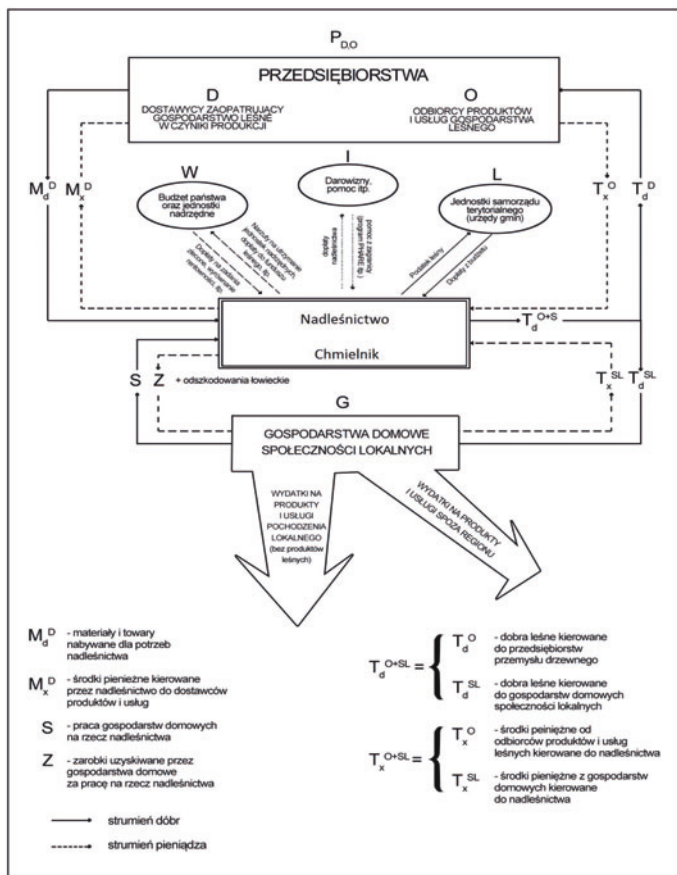
Nadleśnictwo Chmielnik jest jednym z 23 nadleśnictw podlegających Regionalnej Dyrekcji LP w Radomiu. Jest jednostką składającą się z dwóch obrębów leśnych: Chmielnik oraz Stopnica. Charakteryzuje się bardzo dużym rozdrobnieniem obszarów leśnych. Zasięg terytorialny nadleśnictwa wynosi 139,5 tys. ha. Powierzchnia gruntów zarządzanych przez pracowników nadleśnictwa to ponad 11,1 tys. ha, w tym powierzchnia lasów wynosi blisko 10,9 tys. ha. Grunty nadleśnictwa znajdują się na terenie województwa świętokrzyskiego, w obrębie powiatów: kieleckiego w gminach: Chmielnik, w tym miasto Chmielnik, oraz Morawica, Pierzchnica i Raków; buskiego w gminach: Busko-Zdrój, Gnojno, Nowy Korczyn, Solec-Zdrój, Stopnica i Tuczępy; pińczowskiego w gminie Kije oraz staszowskiego w gminach: Oleśnica i Szydłów (Biuro... 2012). Największa powierzchnia nadleśnictwa (ok. 17%) znajduje się na terenie gminy Raków. Najmniejsza powierzchnia znajduje się w gminie Morawica (poniżej 1%). Powierzchn-

nia lasów znajdujących się na terenie gminy ma dla niej bardzo duże znaczenie, ponieważ podatek leśny stanowi jej dochód. Celem pracy było określenie roli jaką pełni Nadleśnictwo Chmielnik w relacjach finansowo-gospodarczych z otoczeniem gospodarczym, tj. z firmami, samorządami oraz innymi instytucjami. Badania zostały przeprowadzone na terenie Nadleśnictwa Chmielnik. Dane ilościowe będące podstawą opracowania pochodzą z roku 2014. Aby osiągnąć zamierzony cel badawczy wykorzystano dane dotyczące m.in.: 1) powierzchni nadleśnictwa w podziale na poszczególne jednostki organizacyjne, w tym leśnictwa i gminy; 2) rozmiaru i wartości pozyskanego oraz sprzedanego surowca drzewnego, 3) kosztów wykonania prac przez zakłady usług leśnych, 4) kosztów działalności w układzie rodzajowym (czyli dotyczących m.in. podatków, opłat, wynagrodzeń, usług obcych); 5) zatrudnienia w nadleśnictwie; 6) rodzaju i kwot podatków płaconych przez nadleśnictwo oraz 7) dane bilansowe, a w szczególności rachunek zysków i strat oraz przepływy finansowe.

Głównym sposobem określenia roli Nadleśnictwa Chmielnik w rozwoju obszarów wiejskich oraz wpływu na otoczenie gospodarcze jest identyfikacja strumienia przepływu dóbr oraz pieniędzy między nadleśnictwem, a otoczeniem gospodarczym. Przeanalizowano wybrane aspekty działalności nadleśnictwa. Dane te dotyczą sprzedaży produktów oraz zakupu towarów, a także wynagradzania pracy wykonanej w ramach działalności jednostki (Płotkowski 2009). Schemat powiązań Nadleśnictwa Chmielnik z jego otoczeniem ukazuje zależności pomiędzy jednostką, a prywatnymi przedsiębiorstwami (ryc. 1). Są tu odbiorcy instytucjonalni produktów leśnych i usług, które wykonywane są przez nadleśnictwo (T_d^o), za które jednostka otrzymuje zapłatę (T_x^o). Drugą grupę przedsiębiorców stanowią dostawcy niezbędnych środków produkcji (M_d^o), za które płaci nadleśnictwo (M_x^o). Schemat przedstawia też zależności z lokalną społecznością. Są to głównie dobra leśne, kierowane do gospodarstw domowych (T_d^o), za które społeczność lokalna płaci jednostce (T_x^o). Kolejną ważną zależnością jest praca wykonywana w formie usług (M_d^o), za które gospodarstwa domowe otrzymują wynagrodzenie (M_x^o). Dodatkowo schemat przedstawia powiązania bezpośrednie z samorządami terytorialnymi i budżetem państwa.

W analizie danych, wyodrębniono trzy oddzielne jednostki mikroekonomicznego modelu powiązań gospodarczych – zwane kręgami. Są to: krąg podstawowy (P), krąg ekonomiczny (E), krąg zewnętrzny (O). Za krąg podstawowy przyjęto działalność gospodarczą Nadleśnictwa Chmielnik. Za krąg ekonomiczny, który jest trudniejszy do zdefiniowania ogólnie przyjmuje się działalność społeczności lokalnej. Poniżej przedstawiono kilka elementów kręgu ekonomicznego. Jest nim np. obszar, na którym mieszkają pracownicy zatrudnieni w jednostkach tworzących krąg podstawowy. Jest to też teren, na którym mieszkają osoby świadczące usługi, pod warunkiem, że większość ponoszonych przez nich opłat, pozostaje na tym obszarze (w tzw. pierwszej cyrkulacji). Krąg ekonomiczny definiowany jest także jako koszty poniesione na środki produkcji, które należy uwzględnić wówczas, gdy ich dostawcy należą do społeczności lokalnej. Krąg zewnętrzny stanowią podmioty znajdujące się poza kręgiem ekonomicznym. Są to zakłady, które odbierają produkty z terenu kręgu podstawowego oraz zakłady zaopatrujące w środki produkcji jednostki z tego obszaru. Kręgiem zewnętrznym są też regiony znajdujące się poza kręgiem ekonomicznym, czyli jego otoczenie, także przedsiębiorstwa współpracujące z jednostkami z kręgu podstawowego (Elementarne... 1993).

Aby odwzorować zależności pomiędzy Nadleśnictwem Chmielnik a otaczającymi go jednostkami gospodarczymi wykorzystano dwa modele. Celem modelu I jest identyfikacja oraz pomiar wszystkich strumieni pieniądza. Ważna jest tutaj jak najwierniejsza rekonstrukcja stru-

Ryc. 1. Model powiązań Nadleśnictwa Chmielnik z otoczeniem

Fig. 1. The relationship model of Chmielnik Forest District with surroundings

mieni pieniądza. W skład modelu wchodzi pieniądze wpływające do nadleśnictwa, a także pieniądze z niego wypływające.

Do dokładnej ilustracji modelu użyto następujących czterech równań (Płotkowski 1994):

1. $O \rightarrow P = \sum O_n^P$
2. $E \rightarrow P = \sum E_n^P$
3. $P \rightarrow E = \sum P_n^c$
4. $P \rightarrow O = \sum P_n^o$

gdzie:

$\sum O_n^P$ – suma środków pieniężnych pochodzących z kręgu zewnętrznego kierowanych do nadleśnictwa;

$\sum E_n^P$ – suma środków pieniężnych pochodzących z kręgu ekonomicznego kierowanych do nadleśnictwa;

$\sum P_n^e$ – suma środków pieniężnych kierowanych do kręgu ekonomicznego za wykonaną pracę na rzecz nadleśnictwa;

$\sum P_n^o$ – suma środków pieniężnych kierowanych do kręgu zewnętrznego za wykonaną pracę na rzecz nadleśnictwa.

Strzałki na schemacie (ryc. 1) ilustrują kierunek przepływu pieniędzy. Pierwsze dwa równania przedstawiają środki pieniężne przepływające z kręgu zewnętrznego (O) i ekonomicznego (E) do kręgu podstawowego (P). Jako przykład można podać dochody ze sprzedaży choinek, drewna lub też sadzonek. Kolejne dwa równania odnoszą się do środków pieniężnych wpływających z kręgu podstawowego (P) do kręgu ekonomicznego (E) oraz kręgu zewnętrznego (O). Przykładami są wynagrodzenia pracowników i podatki odprowadzane do gmin i budżetu państwa.

Celem modelu II jest określenie wpływu Nadleśnictwa Chmielnik na bliższe oraz dalsze otoczenie, uwzględniając społeczność lokalną. Model ten obrazuje wielkość oraz wartość strumieni drewna, a także produktów ubocznego użytkowania lasu, jak również dochodów społeczności lokalnej przepływających z kręgu podstawowego (P) do kręgu ekonomicznego (E) i zewnętrznego (O). Model II można zobrazować następującymi równaniami:

$$1. \quad Q_e + Q_o \rightarrow N_x,$$

$$2. \quad N_x \rightarrow D_e + D_o$$

gdzie:

Q_e – suma środków pieniężnych pochodzących od odbiorców z kręgu ekonomicznego;

Q_o – suma środków pieniężnych pochodzących od odbiorców z kręgu zewnętrznego;

D_e – suma środków pieniężnych kierowanych do kręgu ekonomicznego za wykonaną pracę na rzecz nadleśnictwa;

D_o – suma środków pieniężnych kierowanych do kręgu zewnętrznego za wykonaną pracę na rzecz nadleśnictwa;

N_x – Nadleśnictwo Chmielnik.

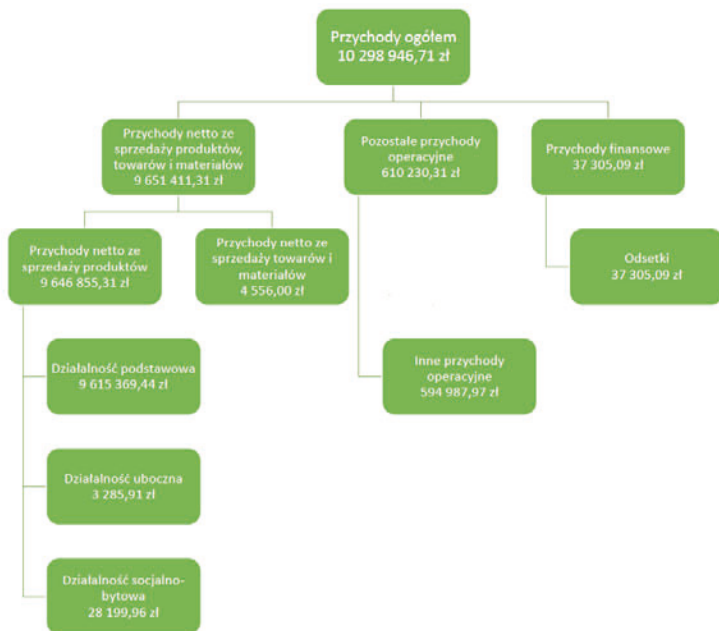
Wyniki badań

Wartość strumieni pieniężnych wpływających do Nadleśnictwa Chmielnik

Ogólne przychody nadleśnictwa w 2014 roku wyniosły blisko 10 300 tys. zł (ryc. 2). Głównym źródłem dochodów była działalność podstawowa związana z produkcją drewna oraz innymi usługami i produktami, np. sadzonek. Wartość tej produkcji stanowiła prawie 94% ogółu przychodów całego nadleśnictwa. Najwyższy przychód uzyskano ze sprzedaży drewna, na kwotę 9,62 mln (w tym prawie 87% ze sprzedaży drewna iglastego).

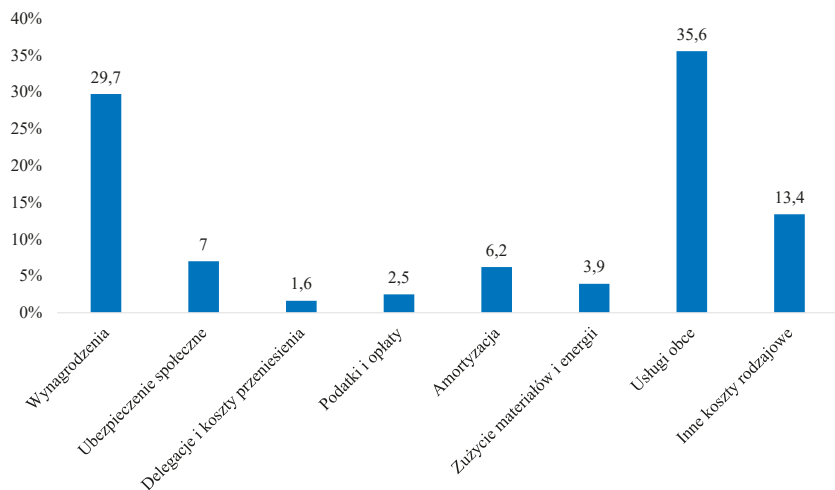
Wartość strumieni pieniężnych wpływających z Nadleśnictwa Chmielnik

Koszty, jakie poniosło Nadleśnictwo Chmielnik w 2014 roku wyniosły 11 814 416 zł. Największy udział w grupie wydatków nadleśnictwa stanowiły usługi obce (ponad 35% wszystkich kosztów) oraz wynagrodzenia (prawie 30%). Najmniejszy udział procentowy w kosztach ponoszonych przez nadleśnictwo miały delegacje i koszty przeniesienia (1,63%) oraz podatki i wpłata stanowiąca równoważność 2% przychodu nadleśnictwa ze sprzedaży drewna (2,5%) (ryc. 3).

Ryc. 2. Przychody Nadleśnictwa Chmielnik w roku 2014

Fig. 2. The revenues of Chmielnik Forest District in year 2014

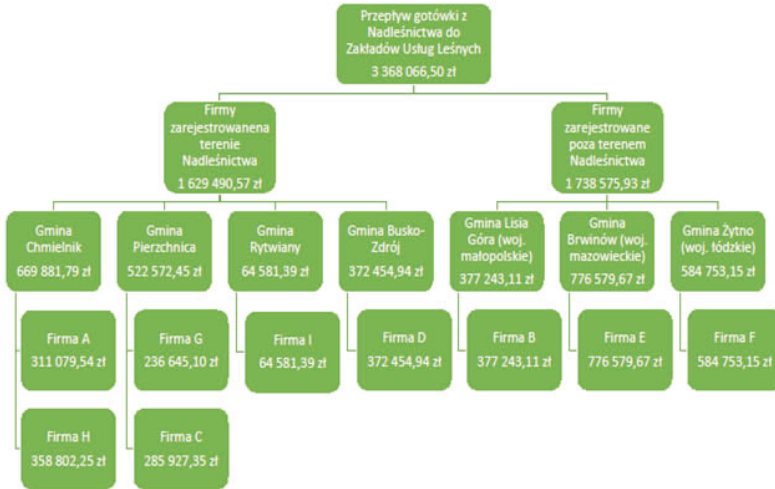

Ryc. 3. Koszty poniesione przez Nadleśnictwo Chmielnik w 2014 roku

Fig. 3. The costs incurred by Chmielnik Forest District in year 2014

Nadleśnictwo Chmielnik jako miejsce pracy

W Nadleśnictwie Chmielnik pracuje 41 osób (4% zatrudnienia ogółem, które kreuje nadleśnictwo). W zakładach usług leśnych pracę znalazło 69 osób (7%). Oprócz zatrudnienia bezpośredniego nadleśnictwo tworzy miejsca pracy w formie zatrudnienia pośredniego i indukowanego Biorąc je pod uwagę działalność gospodarcza nadleśnictwa wygenerowała zatrudnienie 1 023 osób. Do obliczenia zatrudnienia pośredniego i indukowanego wzięto pod uwagę efekt mnożnikowy w łańcuchu wartości sektora leśnego, którego wartość dla Polski FAO ustaliła na ok. 8,3.

Ryc. 4. Przeptyw gotówki z Nadleśnictwa Chmielnik do zakładów usług leśnych w 2014 roku
Fig. 4. Cash flow from the Chmielnik Forest District to forest services sector in year 2014

Nadleśnictwo Chmielnik stworzyło pracę dla 9 zakładów usług leśnych (w tym 6 firm było zarejestrowanych na terenie jednostki). Łączna kwota przepływu gotówki z nadleśnictwa do tych przedsiębiorstw wyniosła ponad 3 400 tys. zł (ryc. 4). Pomimo że 6 na 9 firm zarejestrowanych było na terenie nadleśnictwa, to firmy znajdujące się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa zasiłała mniej niż połowa, bo ok. 48% środków pieniężnych (ok. 1 629 tys. zł).

Zobowiązania podatkowe Nadleśnictwa Chmielnik wobec samorządów lokalnych i budżetu państwa

Łączna kwota podatków oraz wpłat nadleśnictwa w 2014 roku na rzecz gmin i Skarbu Państwa (art. 58a, ust. 1 Ustawy ... 1991) wyniosła ponad 2 543 tys. zł. Nadleśnictwo Chmielnik przekazało do budżetów lokalnych ponad 260 tys. zł (w tym z tytułu podatku leśnego ponad 240 tys. zł, czyli ok. 92% podatku bezpośredniego odprowadzonego do gmin). Do Skarbu Państwa odprowadziło kwotę ponad 2 270 tys. zł, z czego około 154 tys. zł w rezultacie wtórnego

podziału środków budżetowych trafiło powtórnie do gmin lokalnych. Największy podatek na rzecz samorządów lokalnych trafił do gmin: Tuczępy, Chmielnik oraz Raków. Najmniejszy zaś do gminy Morawica.

Część podatku od wynagrodzeń (ponad 38%), ponownie zasililo budżet gmin znajdujących się na jego terenie (ryc. 5). Tak więc łącznie nadleśnictwo wpłaciło do budżetów gmin ponad 419 tys. zł. Najwyższa kwota podatku leśnego odprowadzona została do gminy Tuczępy, co stanowiło ok. 17% całkowitego podatku leśnego płaconego przez nadleśnictwo. Podatek od nieruchomości odprowadzony został tylko do 7 gmin. Dodatkowo do gminy Chmielnik odprowadzane jest prawie 76% podatku od nieruchomości płaconego przed Nadleśnictwo Chmielnik. Najwyższe kwoty podatków zostały wpłacone do budżetu państwa, wyniosły one ponad 2,3 mln zł, w tym największy udział stanowił podatek VAT (ponad 1,8 mln zł) i wpłata na rzecz Skarbu Państwa (ponad 809 tys. zł).

Bilans Nadleśnictwa Chmielnik (sporządzony na dzień 31 grudnia 2014 roku) wykazał, że wartość aktywów i źródeł ich finansowania wynosiła 12,90 mln zł. Największą wartość w grupie aktywów posiadały aktywa trwale – 10,06 mln zł. W grupie pasywów – kapitał (fundusz) własny 9,60 mln zł. Rachunek przepływów pieniężnych za rok 2014 oraz rachunek zysków i strat wykazał, że nadleśnictwo w tym roku zanotowało stratę netto na poziomie 37,15 mln zł, natomiast w roku 2013 rok rachunkowy zakończono zyskiem netto 131,69 mln zł. W 2014 roku przepływy pieniężne z działalności operacyjnej wyniosły 1,81 mln zł, a przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej – 1,93 mln zł. Najwyższe przychody netto dotyczyły działalności podstawowej i wyniosły prawie 9,62 mln zł, a najwyższe koszty poniesiono na wytworzenie sprzedanych produktów 4,21 mln zł, z czego 99% pochodziło z działalności podstawowej.

Dyskusja

Poznanie wpływu gospodarki leśnej na ekonomiczno-społeczny rozwój kraju jest jednym z najważniejszych zadań ekonomiki leśnictwa (Zajac 2013). Duże znaczenie Nadleśnictwa Chmielnik w skali regionu wynika z jego roli jako kreatora miejsc pracy. Jednostka oferuje bezpośrednio 110 miejsc pracy (w nadleśnictwie i zakładach usług leśnych), biorąc pod uwagę zatrudnienie pośrednie i indukowane stwarza miejsce pracy dla 1 023 osób. Dla porównania, w 2003 roku w sektorze leśnym w Irlandii zatrudnienie bezpośrednie wynosiło 3 780 etatów, zatrudnienie pośrednie 869 etatów i 2 533 indukowane (Dhuháin i in. 2009). Natomiast na terenie Walii w sektorze leśnym na pełnych etatach pracowało 3 281 osób (zatrudnienie bezpośrednie), a po uwzględnieniu zatrudnienia pośredniego liczba to wzrosła do 4 438 (Munday i Roberts 2001).

Nadleśnictwo Chmielnik, oprócz tworzenia miejsc pracy, jest również ważnym źródłem zasilania budżetów samorządów lokalnych, a także budżetu państwa z tytułu płaconych podatków. Jednostka płaci trzy rodzaje podatków i są to: podatek rolny (Ustawa... 1984), podatek od nieruchomości (Ustawa... 1991) oraz podatek leśny (Ustawa... 2002). Trzeba również pamiętać o zakładach usług leśnych, które świadczą usługi na rzecz gospodarstwa leśnego i także odprowadzają podatki do budżetów samorządów lokalnych oraz budżetu państwa. W trakcie badań nie uzyskano informacji dotyczących podatków płaconych przez zakłady usług leśnych. Warto dodać, że trzy firmy znajdujące się poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa zarejestrowane były w trzech różnych województwach (małopolskim, mazowieckim oraz łódzkim). Tak więc, działalność Nadleśnictwa Chmielnik ma również znaczenie dla samorządów lokal-

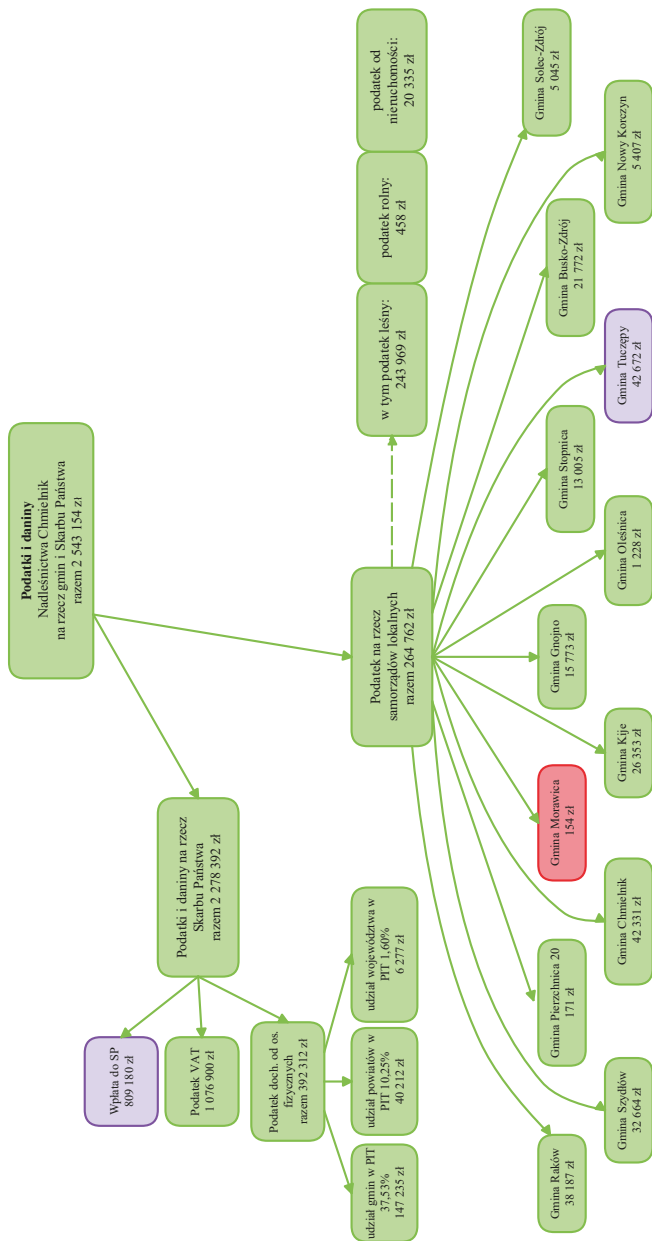

Fig. 5. Podatki płacone przez Nadleśnictwo Chmielnik w 2014 roku
 Fig. 5. Taxes paid by Chmielnik Forest District in year 2014

nych położonych w znacznej odległości od jego zasięgu terytorialnego. Na podstawie analizy danych wynika, że nadleśnictwo przekazało łącznie w 2014 roku 419 tys. zł do 13 urzędów gmin. W kwocie tej największy udział ma podatek leśny, którego wartość wyniosła 244 tys. zł. Dla porównania Nadleśnictwo Damnica w 2014 roku zasiłowało budżety gmin podatkami na kwotę prawie 321 tys. zł, a 96% tej kwoty stanowił podatek leśny (Borowczyk 2015).

Przychody Lasów Państwowych pochodzą głównie ze sprzedaży drewna i produktów ubocznych lasu, dzierżawy i wynajmu lasów i gruntów, zagospodarowania turystycznego i wypoczynkowego oraz innych źródeł (Rozporządzenie... 1994). Przychody z działalności podstawowej Nadleśnictwa Chmielnik w 2014 roku stanowiły 94% wszystkich przychodów jednostki. Do działalności podstawowej zalicza się przede wszystkim produkcję drewna. Dla porównania, produkcja drewna stanowiła 70% strumieni pieniężnych wpływających do jednostek puszczańskich Puszczy Białowieskiej (PB). Do jednostek puszczańskich zaliczono nadleśnictwa: Białowieża, Browski i Hajnówka oraz Białowieżski Park Narodowy. Suma wszystkich przychodów PB po uwzględnieniu denominacji i inflacji wyniosła ponad 12 891 tys. zł (Płotkowski 1994). Z kolei kwota uzyskana ze sprzedaży drewna w Nadleśnictwie Ostrowiec Świętokrzyski w 2013 roku wyniosła ponad 18 212 tys. zł. Wartość ta stanowiła 86% wszystkich przychodów nadleśnictwa w tym roku. Gadomski (2015) wskazuje, że w roku 2013 aż 95% przychodów Nadleśnictwa Dwukoły pochodziło ze sprzedaży drewna (Dzik 2015).

Kosztami działalności Lasów Państwowych są: odpis podstawowy, wydatki na działalność i podatek leśny (Rozporządzenie... 1994). Nadleśnictwo Chmielnik w 2014 roku poniosło koszty w kwocie ponad 11 814 tys. zł, z czego ponad 35% stanowiły usługi obce i ok. 30% wynagrodzenia. Podobną tendencję można zaobserwować w strukturze procentowej kosztów w Nadleśnictwie Ostrowiec Świętokrzyski, gdzie ponad 39% wszystkich kosztów nadleśnictwa stanowiły usługi obce, a ponad 25% wynagrodzenia pracowników (Dzik 2015).

Podsumowanie i wnioski

Badania dotyczące powiązań gospodarki leśnej (nadleśnictw, parków narodowych) z otoczeniem społeczno-gospodarczym wskazują na znaczny jej wpływ na rozwój miejscowych gmin i ich mieszkańców (Gołos i Zajac 2007-2008). Stwierdzenie to odnosi się także do Nadleśnictwa Chmielnik, które jest nietypowe ze względu na duże rozdrobnienie kompleksów leśnych. Przeprowadzona analiza dokumentacji finansowej nadleśnictwa pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

1. Nadleśnictwo Chmielnik wywiera istotny wpływ na kreowanie sytuacji na rynku pracy na terenie gmin i powiatów, które znajdują się w jego zasięgu terytorialnym.
2. Przepływ środków pieniężnych z nadleśnictwa do budżetów samorządów lokalnych nie jest wysoki, ale strumień pieniędzy pozostających w regionie jest znaczący, co w dużej mierze, wpływa na jego rozwój.

Podziękowania

Autorzy składają serdeczne podziękowania pracownikom Nadleśnictwa Chmielnik, a szczególnie Panu Nadleśniczemu Romanowi Wróblewskiemu za życzliwość i pomoc w zbieraniu danych. Dziękujemy także wszystkim członkom Sekcji Ekonomiki Leśnictwa uczestniczącym w obozie naukowym „Chmielnik 2015”.

Literatura

- Bilans Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe na dzień 31 grudnia 2014 roku dla Nadleśnictwa Chmielnik.
- Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Radomiu. 2012. Plan Urządzania Lasu; Nadleśnictwo Chmielnik; Obręby: Chmielnik, Stopnica na okres od 01.01.2013 r. do 31.12.2022 r.
- Borowczyk S. 2015. Gospodarka leśna w rozwoju regionalnym na przykładzie Nadleśnictwa Damnica. Praca dyplomowa wykonana w Zakładzie Ekonomiki Leśnictwa, na Wydziale Leśnym SGGW w Warszawie, Warszawa.
- Czajkowski M. 2010. Rola leśnictwa w rozwoju regionalnym na przykładzie Nadleśnictwa Zaporowo. Praca dyplomowa wykonana w Zakładzie Ekonomiki Leśnictwa, na Wydziale Leśnym SGGW w Warszawie, Warszawa.
- Dhubháin A., Flécharad M. C., O'Connor D. 2009. Assessing the value of forestry to the Irish economy – An input-output approach. *Forest Policy and Economics*, 1 (11): 50-55.
- Dzik M. 2015. Powiązania ekonomiczno-finansowe Nadleśnictwa Ostrowiec Świętokrzyski z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Praca dyplomowa wykonana w Zakładzie Ekonomiki Leśnictwa, na Wydziale Leśnym SGGW w Warszawie, Warszawa.
- Elementarne zagadnienia ekonomii. 1993. Milewski R. (red.). Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Gadomski T. 2015. Gospodarka leśna jako źródło finansowego zasilania samorządów lokalnych na przykładzie Nadleśnictwa Dwukopy. Praca dyplomowa wykonana w Zakładzie Ekonomiki Leśnictwa, na Wydziale Leśnym SGGW w Warszawie, Warszawa.
- Gołos P., Zajac S. 2007-2008. The role of forestry in the socio-economic development of Poland's agricultural region (input-output analysis). *Folia Forestalia Polonica. Series A. Forestry*, 49-50: 69-80.
- Gong P. 2002. Editorial Multiple use forestry. *Journal of Forest Economics*, 8 (1): 1-4.
- Marszałek T. 1997. O dziedzictwie leśnym Polski i świata. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Munday M., Roberts A. 2001. The role of the forestry transaction in rural economy. *Journal of Rural Studies*, 17: 333-346.
- Miller H. G., Płotkowski L. 1994. Polityka leśna i gospodarowanie kapitałem leśnym. Oficyna Wydawnicza Oikos Sp. z o.o., Warszawa.
- Parzych S. 2011. Powiązanie leśnictwa z gospodarką narodową w edukacji leśnej społeczeństwa na przykładzie Nadleśnictwa Krynki. *Stud. i Mat. CEPL. Rogów*, 1 (26): 106-113.
- Płotkowski L. 1994. Ekonomiczny model gospodarki leśnej obszaru Puszczy Białowieskiej. *Sylvan*, 138 (12): 17-38.
- Płotkowski L. 1998. Las jako majątek, miejsce pracy i źródło utrzymania. *Sylvan*, 142 (3): 41-56.
- Płotkowski L. 2002. Las jako miejsce pracy. *Sylvan*, 146 (12): 11-21.
- Płotkowski L. 2009. Leśnictwo jako miejsce pracy i źródło dochodów społeczności lokalnych. *Problemy Rolnictwa Światowego. Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie*, 9 (24): 148-158.
- Psaltopoulou D., Thomson K. J. 2002. Input-output evaluation of rural development: a forestry-centered application. *Journal of Rural Studies*, 9 (4): 351-358.
- Rachunek przepływów pieniężnych Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe za rok 2014 dla Nadleśnictwa Chmielnik.
- Rachunek zysków i strat Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe za rok 2014 dla Nadleśnictwa Chmielnik.
- Staniszewski P. 2016. Niedrzewne pożytki leśne w rozwoju obszarów wiejskich. *Stud. i Mat. CEPL. Rogów*, 5 (49B): 44-53.
- Szyszko J. 2008. Leśnictwo przykładem zrównoważonego rozwoju, czyli co każdy powinien wiedzieć; <http://ekorozwoj.pl/2017/07/10/lesnictwo-przykladem-zrownowazonego-rozwoju-europy-czyli-co-kazdy-powinien-wiedziec/> dostęp 08.05.2018 r.
- United Nations Forum on Forests. 2017. Report on the twelfth session. Economic and Social Council. Official Records. Supplement No 22. United Nation, New York.

- Zając S., Plotkowski L. 2001. Opracowanie modelu wielofunkcyjnej gospodarki leśnej w regionie rolniczym. Instytut Badawczy Leśnictwa, Warszawa.
- Zając S. 2013. Badania wpływu gospodarki leśnej na ekonomiczno-społeczny rozwój kraju – cele, metody, wyniki. *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Wydział Nauk Rolniczych i Leśnych. Forestry Letters*, 104: 74-86.

Akty prawne

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe (Dz.U. 1994 nr 134 poz. 692).
- Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz.U. 1984 nr 52 poz. 268).
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U. 1991 nr 9 poz. 31).
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. 1991, Nr 101 poz. 404 ze zm.).
- Ustawa z dnia 30 października 2002 o podatku leśnym (Dz.U. 2002 Nr 200 poz. 1682).
- Zarządzenie nr 35 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18.04.1994 roku, w sprawie podziału Nadleśnictwa Pińczów.

**Agnieszka Kaczyńska¹, Patrycja Tulwin¹, Jakub Feliński¹, Rafał Frąckowiak¹,
Adrian Pyra¹, Lech Plotkowski², Agnieszka Mandziuk³**

¹ Sekcja Ekonomiki Leśnictwa Koło Naukowe Leśników Wydział Leśny SGGW w Warszawie

² Uniwersytet Łódzki

³ Katedra Urządzenia Lasu i Ekonomiki Leśnictwa

Wydział Leśny, SGGW w Warszawie

kaczynskaagnieszka@wp.pl, agnieszka.mandziuk@wl.sggw.pl